

Ο θολωτός τάφος στη θέση Άμπλιανος Άμφισσας: Τα πρώτα στοιχεία της έρευνας

Ομιλήτρια:

Δρ Έλενα Κουντούρη

Προϊσταμένη Διεύθυνσης Προϊστορικών και
Κλασικών Αρχαιοτήτων Υπουργείου Πολιτισμού

Η 2^η συνάντηση του Μυκηναϊκού Σεμιναρίου

θα πραγματοποιηθεί στις **19:00**

στο **Αμφιθέατρο Α. Αργυριάδη**

(Κεντρικό Κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών
Πανεπιστημίου 30)

Κατά το έτος 2014, στο πλαίσιο δημόσιου αρδευτικού έργου στην περιοχή του Ελαιώνα Άμφισσας, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδας ανέσκαψε θολωτό τάφο στις παρυφές του λόφου Άμπλιανος, σε μικρή απόσταση από την Άμφισσα και στο ανατολικό άκρο της εύφορης παραθαλάσσιας πεδιάδας που φτάνει έως την Κίρρα. Μοναδικό εύρημα για τη Δυτική Λοκρίδα και ένα από τα ολιγάριθμα ταφικά μνημεία αυτής της κατηγορίας στη Στερεά Ελλάδα, ο τάφος διαθέτει μακρύ δρόμο μήκους 9 μ. που οδηγεί σε κυκλικής κάτοψης θάλαμο, με εσωτερική μέγιστη διάμετρο 5,90 μ. και δάπεδο, το οποίο καλύπτεται με στρώμα κονιάματος. Η θολωτή ανωδομή, η οποία ήταν κτισμένη με πλακοειδείς λίθους, έχει καταρρεύσει, ωστόσο τα τοιχώματα του θαλάμου διατηρούνται σήμερα σε ύψος σχεδόν 3 μ. Τα ευρήματα δείχνουν ότι ο τάφος χρησιμοποιήθηκε για περισσότερο από δύο αιώνες, από τον 13ο έως τον 11ο αι. π.Χ. Στον ταφικό θάλαμο βρέθηκε μεγάλη ποσότητα οστεολογικού υλικού, προερχόμενο από ανακομιδές στο μέσον και περιμετρικά, στα τοιχώματα του θαλάμου. Τα ευρήματα περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό αγγείων, ειδώλια τύπου Φ και Ψ, χάλκινα σκεύη, όπλα, καθώς και μεγάλο αριθμό κοσμημάτων, ψήφους από ημιπολύτιμους λίθους και σφραγιδόλιθους με θέματα εμπνευσμένα από τον ζωικό κόσμο. Κατά καιρούς οι συγγενείς φαίνεται ότι καθάριζαν τον ταφικό θάλαμο απορρίπτοντας τις αρχαιότερες προσφορές προς τους νεκρούς, κυρίως τα αγγεία, στον δρόμο του τάφου ή σε αποθέτη που φράσσεται από χαμηλό τοίχιο στο πέρας του δρόμου. Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής υπήρξε η σταδιακή άνοδος της στάθμης του επιπέδου στο δρόμο και η κατασκευή μικρής κλίμακας μπροστά στο στόμιο του ταφικού θαλάμου, προκειμένου να είναι δυνατή η πρόσβαση σε αυτό. Στον αποθέτη περιλαμβάνονται κυρίως αγγεία πόσης και μείξης υγρών, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν αποσπασματικά σωζόμενα σκεύη με εικονιστική διακόσμηση. Ο συσχετισμός του αποθέτη με γειτονική πλατφόρμα και την τέλεση ταφικών τελετουργιών μοιάζει ιδιαίτερα ελκυστικός.

Σημειώνεται πως η μελέτη και παρουσίαση του μοναδικού αυτού ταφικού συνόλου κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για

την έρευνα της μυκηναϊκής περιόδου στη βόρεια Βοιωτία και τη Φωκίδα, περιοχές για τις οποίες οι δημοσιεύσεις είναι ολιγάριθμες, συχνά με τη μορφή προκαταρκτικών ανασκαφικών σημειωμάτων. Τόσο τα αγγεία όσο και τα μικροαντικείμενα από τον τάφο, συνιστούν αξιόλογες προσθήκες- ποιοτικά όσο και ποσοτικά- στη μικρή ομάδα των γνωστών έως σήμερα παραδειγμάτων από τις γειτονικές θέσεις της Κίρρας, της Κρίσας και των Δελφών διευκρινίζοντας ζητήματα σχετικά με την τοπική παραγωγή τόσο της κεραμικής όσο και της μικροτεχνίας. Επιπλέον, ο τάφος προσφέρει σημαντικές πληροφορίες για την τοπογραφία της περιοχής και τις εμπορικές και πολιτιστικές επαφές της τοπικής κοινότητας που βρίσκεται στην περιφέρεια του μυκηναϊκού κόσμου, ενώ ρίχνει νερό στον μύλο της προβληματικής σχετικά με την χρήση των μνημείων αυτής της κατηγορίας από τις τοπικές ελίτ. Μεταξύ των ευρημάτων, εκτός από την κεραμική που κατέχει πρωτεύουσα θέση, όπως στα περισσότερα μυκηναϊκά νεκροταφεία και αποτελεί τη βασική πηγή πληροφοριών, ξεχωρίζουν οι σφραγίδες, οι οποίες ανήκουν τεχνοτροπικά κυρίως στο Popular Mainland Style, απεικονίζοντας απλοποιημένα ζώα, συχνά δίπλα σε κλαδιά ή δέντρα και χρονολογούνται στις τελευταίες φάσεις της μυκηναϊκής σφραγιδολογίας (ΥΕ ΙΙΑ2-Γ περίοδο). Ενδιαφέρον σύνολο αποτελούν τα ειδώλια, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει τμήμα, πιθανότατα, από ταυροκαθάπτη, παράλληλο του οποίου φαίνεται να υπάρχει στα Μέθανα. Αναγνωρίστηκαν επίσης μικρογραφίες επίπλων, όπως ένα τριποδικό ανοικτό κάθισμα, καθώς και δύο άλλων κατασκευών που θα μπορούσαν να ερμηνευτούν ως τράπεζες προσφορών ή ακόμα και νεκρικές κλίνες. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η σημαντική ποσότητα χάλκινων δακτυλιδιών και σφηνωτήρων, ενώ λίγα όπλα, χάλκινα σκεύη και αντικείμενα από χρυσό, φαγεντιανή και υαλόμαζα συμπληρώνουν την εικόνα για τα ταφικά έθιμα και την κτέριση των νεκρών στην περιοχή.

Η μελέτη και δημοσίευση του ευρήματος αποτελεί αντικείμενο συλλογικής προσπάθειας διεπιστημονικής ομάδας, το σπιντορισμό της οποίας έχει αναλάβει η ομιλούσα.

Οργανωτική Επιτροπή

Νάγια Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα, Ιφιγένεια Τουρναβίτου, Αιμιλία Μπάνου, Αφροδίτη Χασιακού

The tholos tomb at the site of Amblianos in Amphissa: the first evidence

speaker:

Dr Elena Kountouri

Head of the Directorate of Prehistoric
and Classical Antiquities,
Ministry of Culture

The 2nd meeting of the
Mycenaean Seminar will be at **19:00**
in the **A. Argyriadis Amphitheatre**
(Central building of the University of Athens
Panepistimiou 30)

During 2014, during a public irrigation project, the local Archaeological Service at Phocis excavated a tholos tomb, in the area of Elaion, at a short distance from Amphissa, on the slopes of the Amblianos hill, at the east end of a fertile coastal plain, extending all the way out to Kirrha. The tomb is a unique find in West Locris and one of the few funeral monuments of this type in Central Greece. It is provided with a long dromos, 9m in length, leading to a circular chamber, 5,90m in diameter, with a plastered floor. Although the superstructure of the tholos, built with slab-like stones, has collapsed, the walls of the chamber are preserved to a height of almost 3m. The finds indicate that the tomb was used for more than two centuries, from the 13th to the 11th c BC. Inside the funeral chamber was found a large quantity of osteological material, mostly from secondary burials in the centre of the tomb and around the walls of the chamber. Among the finds is included a large number of pottery vessels, of type-Phi and Psi figurines, weapons, and a large quantity of jewellery, beads of semi-precious stones, and sealstones depicting animal scenes. Every once in a while the relatives must have cleaned out the burial chamber, throwing out earlier offerings to the dead, especially pottery, into the dromos or in an apothetes sealed with a low wall, at the end of the dromos. This practice resulted into the gradual rise of the floor level of the dromos and in the construction of a small staircase before the entrance of the chamber, to facilitate access to the latter. In the apothetes were discovered mostly drinking vessels and vessels for mixing liquids, some of which stand out for their pictorial decoration. The association of the apothetes with a neighboring platform and with funeral rituals in general is quite attractive.

It should be emphasised that the study and presentation of this unique burial group is most important for the study of the

Mycenaean period in north Boeotia and Phocis, areas for which there are few publications and often only in the form of preliminary excavation reports. Both the quality and the quantity of the pottery and the other finds from this tomb are important additions to the small, known group of examples from the neighboring sites of Kirrha, Krisa and Delphi, throwing light on a number of issues concerning local production of pottery and of small artifacts. In addition to that, the tomb provides important information about the topography of the area and the commercial and cultural contacts of the local community, lying in the periphery of the Mycenaean world, adding fuel to the question concerning the use of this type of monument by the local elites.

Apart from the central position occupied by pottery, as our main source of information, which is the case in most Mycenaean cemeteries, also important is the newly discovered group of sealstones, mostly of the Popular Mainland Style, depicting simplified animals, often next to branches or trees and dated to the last periods of Mycenaean seal-making (LH IIIA2-LH IIIC). Among the figurines, another interesting group of finds, is probably included part of a bull leaper, similar to that discovered at Methana. Among the clay finds were also identified miniature pieces of furniture, including a three-legged open chair and parts of two other constructions, which could be interpreted as offering tables or even as funeral biers. Finally, worth mentioning is the large number of bronze rings and hair coils. The overall picture concerning the burial customs and grave offerings in the area is completed by a small group of weapons, bronze vessels and objects made of gold, faience and glass paste. The study and the publication of this tomb is the result of collective work of a multi-disciplinary group of scholars, co-ordinated by the speaker.

The Organising Committee:

Nagia Polychronakou-Sgouritsa, Iphiyenia Tournavitou, Emilia Banou, Aphrodite Chasiakou